

Кірдан О.Л.

доктор педагогічних наук,

професор кафедри педагогіки та освітнього менеджменту

Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини,

м. Умань

Кірдан О.П.

кандидат економічних наук,

доцент, завідувач кафедри економіки та соціально-поведінкових наук

Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини,

м. Умань

ПІДГОТОВКА КОНКУРЕНТОЗДАТНОГО ФАХІВЦЯ ТА РИНОК

ПРАЦІ: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Анотація. У статті акцентовано на галузях та напрямках підготовки, випускники яких користуються попитом на вітчизняному ринку праці, окреслено основні проблеми розвитку вищої освіти, вказано на рейтинг України за індексами глобальної конкурентоспроможності та людського розвитку. На основі аналізу сектору вищої освіти вказано на важливість спрямування діяльності закладів вищої освіти з підготовки конкурентоздатного фахівця.

Ключові слова: *ринок праці, підготовка конкурентоздатного фахівця, заклади вищої освіти.*

Основний виклад матеріалу. Розгляд питань сучасного ринку праці і ринку освітніх послуг в Україні, проблем і перспектив працевлаштування випускників закладів вищої освіти, підвищення конкурентоспроможності української вищої освіти та її інтеграції в європейський освітній простір є актуальним у контексті сучасних соціальних, політичних, економічних змін.

На державному рівні, у міністерствах та відомствах неодноразово упродовж останніх років обговорювалось питання середньострокового прогнозу потреби у фахівцях на ринку праці. На засіданнях міжвідомчих

робочих груп було акцентовано, що буде рости потреба в професіоналах, насамперед, у галузі фізичних, математичних і технічних наук. Водночас, під час прогнозування був відзначений стабільний попит у педагогічних працівниках.

Детальне вивчення ключових положень Національної стратегії розвитку освіти в Україні на 2012–2021 роки, Законів України «Про вищу освіту» (2014 р.), «Про освіту» (2017 р.), проекту Концепції розвитку педагогічної освіти (2017–2018 рр.) надало можливість окреслити основні проблеми, виклики та ризики, а саме: недостатня відповідність освітніх послуг вимогам суспільства, запитам особистості, потребам ринку праці; сповільнене розроблення нового покоління державних стандартів освіти (а відтак потреба укладання нових підручників для загальної середньої та вищої школи); невідпрацьованість ефективної системи працевлаштування випускників закладів вищої освіти, їх подальшого професійного супроводу, розроблення механізмів стимулювання та заохочення бізнесу, роботодавців, фізичних і юридичних осіб до участі в розвитку системи освіти, зміцненні матеріально-технічної бази закладів освіти; слабка мотивація суспільства та бізнесу до інвестування в освіту; створення нормативно-правової бази щодо мотивації роботодавців до співпраці із закладами вищої освіти, участі в розробці стандартів вищої освіти, надання баз для проходження практики студентами та першого робочого місця випускникам.

Окреслюючи показники зайнятості населення вітчизняні та зарубіжні учені відзначають, що суттєвих змін зазнала кількість зайнятих осіб у галузі освіти, культури й науки. З падінням обсягів виробництва відбувся перетік працюючих у промисловості до невиробничої сфери, а трудова міграція, за оцінками експертів склала близько 6 млн осіб.

Згідно із даними, уміщеними в «Національній доповіді про стан і перспективи розвитку освіти в Україні», у 2015–2016 рр. відповідно до Індексу глобальної конкурентоспроможності Україна посіла 79 місце серед 140 країн у світі. Вища освіта та підготовка (як 5-й показник серед 12-ти, що впливають на

індекс конкурентоспроможності країни) мають критичний вплив на економічний розвиток і добробут. За цим компонентом Україна посідає 34 позицію. У той же час, за показником якості системи вищої освіти Україна займає 54 місце. Згідно з Індексом людського розвитку, Україна в 2014 р. займала 81 позицію серед 188 країн, при цьому маючи досить високі показники, що характеризують освіту. Проте освітні складові інтегральних індексів в основному відображають кількісні освітні характеристики, відтак часто спотворюють уявлення про дійсний стан ефективності освіти [1, с. 114].

Значним є сектор вищої освіти, адже станом на 2015–2016 навч. р. функціонувало 659 закладів вищої освіти, з яких 525 державних і 134 приватних, що загалом мають студентський контингент 1,6 млн осіб. Нинішні 288 вищих навчальних закладів, які до 2014 р. мали III-IV рівні акредитації, відповідно до нового Закону зберігають статус закладів вищої освіти. З них 208 є державними. Крім того, 371 (з яких 317 державних/комунальних) заклад вищої освіти мав I-II рівні акредитації (приблизно 90 із них мають шанс отримати статус закладу вищої освіти відповідно до Закону України «Про вищу освіту») [1, с. 114].

Огляд та аналіз досліджень сучасних учених, порівняння статистичних даних свідчить про зміну структури підготовки фахівців у бік помітного збільшення випуску економістів, юристів, менеджерів, соціологів, психологів, філологів та перекладачів за рахунок приватних інвестицій при збереженні бюджетної підтримки традиційних спеціальностей.

Таким чином, практична та потенційна насиченість національного ринку праці неминуче позначиться на працевлаштуванні фахівців педагогічних спеціальностей. Тому для забезпечення належної якості професійно-педагогічної підготовки закладам вищої освіти доцільно звернути прискіпливу увагу на затребуваність випускників на ринку праці, конкурентоспроможність випускників при оцінюванні рівня кваліфікації роботодавцями, кар'єрне зростання випускників.

У цьому аспекті слід наголосити, що Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини має вироблену стратегію та досвід працевлаштування випускників, та власні підходи до розв'язання цієї проблеми, які дали позитивні результати і були неодноразово відзначені на регіональному та державному рівні.

ЛІТЕРАТУРА

1. Національна доповідь про стан і перспективи розвитку освіти в Україні / Нац. акад. пед. наук України ; [редкол.: В. Г. Кремень (голова), В. І. Луговий (заст. голови), А. М. Гуржій (заст. голови), О. Я. Савченко (заст. голови)] ; за заг. ред. В. Г. Кременя. – Київ : Педагогічна думка, 2016. – 448 с.

2. Про вищу освіту [Електронний ресурс] : Закон України від 01.07.2014 № 1556-VII : ред. від 09.08.2016, підстава 1415-19. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>